

8. Малік М.Й. Сталий розвиток сільських територій на засадах регіонального природокористування та еколого-безпечного агропромислового виробництва/ М.Й. Малік, М.А. Хвесик // Економіка АПК. – 2010. – № 5. – С. 3-12.
9. Невесенко В.Д. Науково-методичні засади сталого розвитку сільського господарства/ В.Д. Невесенко// Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2011, Вип. 19. – С. 83–90.
10. Паляничко Н.І. Еколого-економічна оцінка використання земель сільськогосподарського призначення / Н.І. Паляничко // Регіональна економіка. – 2010. – № 2. – С. 111–117.
11. Попова О. Л. Теоретичні основи стійкого розвитку агросфери та формування адекватної української стратегії / О. Л. Попова // Зб. наук. пр. ННЦ «Ін-т земл-ва УААН». – 2010. – Випуск 3. – С. 18–27.
12. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку сільських територій на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2010 р. № 121р[Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
13. Збарський В.К. Сталий розвиток сільських територій: проблеми і перспективи / В.К. Збарський // Економіка АПК. – 2010. – № 11. – С. 129–136.
14. Третяк А.М. Земельна політика та земельні відносини: соціально-економічні і духовні аспекти розвитку / Третяк А.М., Другак В.М. - К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 186 с.
15. Христенко Г.М. Інноваційні ресурсозберігаючі технології у зерновиробництві / Г.М.Христенко // Економічний форум. – 2012. – №3. – С. 80–85.
16. Шубравська О.В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України/ О.В. Шубравська. —К., Інститут економіки НАНУ, 2002. — 203 с.
17. Agriculture at a Crossroads. The International Assessment of Agricultural Knowledge, Science, and Technology for Development (IAASTD): global report / edited by Beverly D. McIntyre [et al.]. □– 2009. □– 606 p.
18. Korobova N. Methods of state regulation of agricultural sector in terms of the orientation of the economy to safety and quality standards / N. Korobova, N. Vdovenko // Wspolraca Europejska. – 2015. – № 3 (3). – Vol. 3. – С. 23–33.

УДК 338.48:502/504(477)

О.П. Матеюк, доцент кафедри екології, кандидат педагогічних наук, доцент
Д.С. Кармаліга, студент спеціальності «Екологія», ступеня вищої освіти «Магістр»
ВНЗ «Хмельницький Національний університет»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто сучасні проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. Досліджено поняття «екологічний туризм», види екотуризму, правове забезпечення та основні тенденції розвитку екологічного туризму в Україні.

Ключові слова: екотуризм, зелений туризм, сільський туризм.

Зараз екологічний туризм є одним із секторів, який найбільш динамічно розвивається в туристичній галузі. Саме поняття «екологічний туризм» для нашої країни відносно нове, хоча в країнах Західної Європи, США, Канаді, Австралії та інших такий вид відпочинку вже завоював велику популярність.

В даний час існує безліч визначень поняття «екологічний туризм». Міжнародний Союз охорони природи (МСОП) під екологічним туризмом розуміє «подорож з відповідальністю перед навколишнім середовищем по відносно непорушеним природним територіям з метою вивчення та насолоди природою і культурними пам'ятками, яке сприяє охороні природи, створює «м'який» вплив на навколишнє середовище, забезпечує активну соціально-економічну участь місцевих жителів і отримання ними переваг від цієї діяльності». Всесвітній Фонд дикої природи визначає екологічний туризм як «... туризм, що включає подорожі в місця з відносно незайманою природою, з метою отримати уявлення про природні і культурно етнографічні особливості даної місцевості, яка не порушує при цьому цілісності екосистем і створює такі економічні умови, при яких охорона природи і природних ресурсів стає вигідною для місцевого населення» [1].

Узагальнюючі всі розглянуті варіанти, можна виділити три основні компоненти екотуризму:

– «пізнання природи», тобто подорож припускає наявність елементів вивчення природи, отримання туристами нових знань, навичок;

– «збереження екосистем», тобто не лише відповідна поведінка групи на маршруті, але і участь туристів, туроператорів в програмах, заходах щодо захисту навколишнього середовища;

– «пошана інтересів місцевих жителів» - не тільки дотримання місцевих законів і звичаїв, але і внесок туризму в соціально-економічний розвиток.

У Законі України «Про туризм», який є основним регулятором у сфері туристичної діяльності, серед видів туризму виділено екологічний (зелений) і сільський, а серед основних пріоритетних напрямів державної політики в галузі туризму – розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, сільського, екологічного (зеленого) туризму [2].

Екологічний (зелений) туризм виник як альтернатива класичному курортному відпочинку. Адже, у світі спостерігається перехід від так званої SSS-моделі відпочику (Sea – Sun – Sand: Море – Сонце – Пісок) до моделі LLL (Lore – Landscape – Leisure: Знання – Ландшафт – Дозвілля) [3].

На думку А. Шевчук та Л. Шевчук, зелений туризм слід розглядати як такий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування особи в екологічно чистому середовищі з метою рекреації, відпочинку, природоохоронної діяльності, задоволення інших супровідних потреб. Фактично «зелений туризм» ототожнюється з терміном «екологічний туризм». Автори доводять принципове значення розвитку зеленого туризму в Україні. По-перше, важливо руйнувати у світі сприйняття України як екологічно небезпечної території після Чорнобильської катастрофи. По-друге, для населення нашої держави дуже важливо формувати екологічну культуру. Оскільки Україна тривалий період часу розвивалась як аграрна держава (це одна з небагатьох європейських держав, де сільське населення переважає міське), така ситуація сприяє розвитку зеленого туризму здебільшого в сільських поселеннях [4].

Для України сільський зелений туризм – нове поняття, хоча відпочинок на селі використовувався відомими українськими письменниками, художниками, артистами і політиками з давніх часів.

Розвитку сільського зеленого туризму в Україні сприяють такі фактори:

- зростаючий попит мешканців українських міст та іноземців на відпочинок у сільській місцевості;
- унікальна історико-етнографічна спадщина українських сіл;
- багаті рекреаційні ресурси;
- екологічна чистота сільської місцевості;
- відносно вільний сільський житловий фонд для прийому туристів;
- наявність вільних трудових ресурсів для обслуговування туристів;
- традиційна гостинність господарів та доступна ціна за відпочинок;
- можливість надання комплексу додаткових послуг з екскурсій, риболовлі, збирання ягід і грибів, катання на конях тощо [5].

Розвиток зеленого туризму в Україні носить характер зонального - райони розвитку цього виду туризму є традиційними. Нині на ринку в Україні розрізняють три види зеленого туризму:

– агротуризм – вид сільського зеленого туризму, як пізнавального, так і відпочинкового характеру, пов'язаний з використанням підсобних господарств населення або земель сільськогосподарських підприємств, які тимчасово не використовують в аграрній сфері. Цей вид може не мати обмежень у навантаженні на територію і регламентуванні різновидів розважального відпочинку;

– відпочинковий (відпочинок на селі) – базою його розвитку є капітальний житловий фонд на садибах господарів та наявні природні, рекреаційні, історико-архітектурні, культурно-побутові й інші надбання тієї чи іншої місцевості;

– екотуризм – науково-пізнавальний вид сільського зеленого туризму, характерний для сільських місцевостей і сіл, розташованих у межах територій національних парків, заповідних зон, природних парків тощо, де передбачено відповідні обмеження щодо навантажень на територію та регламентовано види розважального відпочинку [6].

Україна має значні природні, кліматичні та рекреаційні ресурси для розвитку сільського туризму. Майже 15% території це зони відпочинку, гірські й приморські ландшафти, придніпровські зелені зони де чисті ріки, повітря, гори, де збережені національні традиції, фольклор, музеї, церкви й інші прекрасні архітектурні пам'ятники. Більшість 500 населених пунктів мають унікальну історико-культурну спадщину. Охороняється державою близько 30 національних і регіональних парків і садіб відомих діячів української культури. Таким чином, кожен регіон України характеризується своїм напрямком розвитку сільського туризму [7].

Як зазначають дослідники сільського зеленого туризму в Україні, сьогодні його розвиток обмежують і гальмують такі фактори:

- політико-економічна нестабільність у державі;
- відсутність належного правового забезпечення розвитку сільського зеленого туризму;
- відсутність механізму раціонального та екологічно збалансованого використання природного та історико-культурного потенціалу для потреб туризму;
- низький рівень інфраструктури та комунікацій;
- недостатній рівень кадрового та рекламно-інформаційного забезпечення;
- брак дешевих кредитів, які можуть бути використані як інвестиційний ресурс для модернізації об'єктів сільського туризму;
- несприятливе правове та економічне середовище для діяльності сільського населення [5-7].

Таким чином, для України екологічний туризм є стратегічною галуззю. Природний потенціал, історичне минуле, багата культурна спадщина, етнографічне розмаїття та вигідне геополітичне розташування створюють передумови для розвитку екологічного туризму в Україні. Однак, для подальшого розвитку цієї галузі необхідно вдосконалення правового забезпечення, покращення інфраструктури і комунікацій та залучення інвестицій.

Список використаних джерел

1. Сорокіна Г. О. Екологічний туризм: навч. посіб. // Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 206 с.
2. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 року № 324/95-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
3. Олійник М. «Хто сприяє і що перешкоджає розвитку в Україні сільського зеленого туризму» «Главред» 10.07.11
4. Шевчук А.В. Зелений туризм як середовище інноваційної діяльності / А.В. Шевчук, Л.Т. Шевчук // Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка», 2017. № 9-10. С. 28–32.
5. Ігнатенко М. Питання розвитку рекреації півдня України / М.Г. Ігнатенко // Краєзнавство і туризм : освіта, виховання, стиль життя: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. К.: Реформа, 2008. С. 118–119.
6. Мезенцева А. Зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / А. Мезенцева, А. Тофан // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. Режим доступу : jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/1309/1336.
7. Волкова А. Проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму як пріоритетної складової туристичної галузі України У ХХІ столітті / А. О. Волкова // Ефективна економіка, 2013. № 10. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4021>

УДК 630.6:639.1.055.3

В.М. Поліщук, кандидат географічних наук, доцент кафедри екології, природничих та математичних наук,
 Комунальний вищий навчальний заклад
 "Вінницька академія неперервної освіти", м. Вінниця, Україна

СИСТЕМНІ ПРОБЛЕМИ МИСЛИВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА БІОРІЗНОМАНІТТЯ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

В роботі запропоновано враховувати законодавчі акти та базові нормативні документи з питань формування ефективної системи для реалізації мисливської діяльності. Визначена ступінь раціональності та ефективності мисливської діяльності у Вінницькій області. Акцентовано увагу на необхідності створення вольєрних господарств. Рекомендовано звернути увагу на необхідності збільшення рівня екологічної безпеки в контексті впровадження мисливської діяльності, її впливу на стан навколишнього середовища та використання біоресурсів.

Ключові слова: мисливські угіддя; організація УТМР; рейдові бригади; екологічне інспектування; біорізноманіття.

Концепція сталого розвитку України полягає в тому, що соціально-економічний розвиток має бути спрямований на гармонізацію еколого-економічного простору з урахуванням поточних інтересів та потреб кожної особистості й суспільства загалом без загрози для інтересів і потреб майбутніх поколінь.

В Україні організації та розвитку мисливства приділяється значна увага і підтримка з боку держави. Функціонування мисливських господарств регулюється законами, підзаконними актами, галузевими рішеннями та організаційними заходами. Його основними завданнями є охорона, відтворення, регулювання популяції мисливських тварин і хижаків, надання послуг учасникам полювання, наповнення державного бюджету. Воно є учасником формування і розвитку суспільних відносин із соціально-економічного, екологічного та рекреаційного розвитку країни [1].

У стратегії природокористування особливо актуального значення набуває вирішення проблеми раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів й лісових ресурсів місцевого значення, а також мисливської фауни. На сучасному етапі економічного розвитку в Україні спостерігається негативна тенденція до виснаження ресурсів мисливського господарства, що, негативно впливає на його розвиток та призводить до деградації даної галузі. Право ведення мисливського господарства із загальною площею угідь 46,4 млн. га надано 1057 господарствам України.

Основні складові дослідження проблематики функціонування мисливської діяльності в контексті стратегії сталого розвитку регіонів викладені в наукових працях О. І. Фурдичка, М. А. Хвесику, В. С. Бондаря, Я. В. Ковалю, Б. М. Данилишина, І. М. Синякевича, С. І. Дорогунцова та інших вітчизняних учених

Мисливські угіддя України нерівнозначні, найпродуктивнішими серед них є лісові, вони становлять – 8,4 млн. га, і є менш продуктивні – це польові (34 млн. га) та водно-болотні (1,9 млн. га).

Найбільші доходи мисливського господарства – це проведення полювань та цільові ліцензії на диких кабанів і кіз, цільові ліцензії на рибу та цільові природоохоронні ліцензії. В Україні найпрестижнішим є ліцензоване полювання на копитних мисливських тварин, які є досить бажаним здобутком для мисливця (кабан, козуля, олень благородний), а особливо їх трофеї [2].

Загальна кількість користувачів мисливських угідь Вінницької області складається з 47 підприємств, установ та організацій, із них 13 державних підприємств, 11 з яких є структурними підрозділами Вінниць-